2025/1471

19.7.2025

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2025/1471,

18. juuli 2025,

millega muudetakse otsust 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 29,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu võttis 15. oktoobril 2012 vastu otsuse 2012/642/ÜVJP ([1]).

(2) Venemaa Föderatsiooni president kuulutas 24. veebruaril 2022 välja sõjalise operatsiooni Ukrainas ja Venemaa relvajõud alustasid rünnakut Ukraina vastu, sealhulgas Valgevene territooriumilt. Kõnealuse rünnakuga rikuti jämedalt Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust.

(3) Nõukogu mõistis oma 19. veebruari 2024. aasta järeldustes teravalt hukka Valgevene režiimi jätkuva toetuse Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale ning kutsus Valgevenet üles sellisest tegevusest hoiduma ja täitma oma rahvusvahelisi kohustusi.

(4) Võttes arvesse olukorra tõsidust ja vastuseks Valgevene jätkuvale osalemisele Venemaa agressioonis Ukraina vastu, on asjakohane kehtestada täiendavad piiravad meetmed.

(5) Eelkõige on asjakohane keelata relvade ja igasuguste nendega seotud materjalide hankimine Valgevenest.

(6) Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale reageerimiseks kehtestatud piiravate meetmete tõhususe suurendamiseks on vaja tegeleda ohuga, et nendest meetmetest hoitakse kolmandate riikide kaudu toimuva kaudse ekspordi kaudu kõrvale. Teatavad kaubad ja tehnoloogia võivad aidata kaasa Valgevene sõjalisele ja tehnoloogilisele arengule või kaitse- ja julgeolekusektori arengule, kaasa arvatud juhul, kui neid eksporditakse tsiviilotstarbelise lõppkasutuse varjus. Kaudse ekspordi keeld hõlmab piiravate meetmete alla kuuluvate kaupade ja tehnoloogia eksporti, sealhulgas kolmanda riigi kaudu. Pädevad asutused peaksid võtma õigeaegseid ennetavaid meetmeid, kui on reaalne oht, et selline kolmandatesse riikidesse eksporditud kaup või tehnoloogia võidakse lõpuks suunata ümber Valgevenesse. Seepärast on asjakohane näha liikmesriikidele ette vabatahtlik haldusmehhanism, mis võimaldab riiklikel pädevatel asutustel nõuda eelnevat luba selliste kaupade ja sellise tehnoloogia, mis võivad kaasa aidata Valgevene sõjalisele ja tehnoloogilisele arengule või tema kaitse- ja julgeolekusektori arengule, eksportimiseks mis tahes kolmandasse riiki, kui eksportijat on teavitatud, et on piisavalt alust kahtlustada, et kauba või tehnoloogia lõppsihtkoht võib olla Valgevenes või kauba või tehnoloogia lõppkasutus võib olla mõeldud Valgevene üksuste jaoks. Kõnealuse meetme eesmärk ei ole kehtestada uut üldist piirangut, vaid anda liikmesriikidele tõhus ja proportsionaalne vahend võimaliku piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise uurimiseks ja vältimiseks, tagades samal ajal eksportijate jaoks normide ühtse tõlgendamise ja õigusselguse. Kõnealune meede ei peaks mõjutama kaudse ekspordi keeldu käsitleva sätte kohaldamisala. Liikmesriigid saavad oma äranägemise järgi otsustada, kas kõnealust meedet või kaudse ekspordi keeldu käsitlevat sätet tuleb kohaldada täitmise tagamise mehhanismina juhtudel, kus kauba või tehnoloogia lõppsihtkoht võib olla Valgevenes või kauba või tehnoloogia lõppkasutus võib olla mõeldud Valgevene üksuste jaoks.

([1]) Nõukogu 15. oktoobri 2012. aasta otsus 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 285, 17.10.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2012/642/oj).

(7) Samuti on asjakohane laiendada tehingukeeldu kehtivale keelule osutada spetsiaalseid finantssõnumiteenuseid teatavatele Valgevene finantssüsteemi seisukohast olulistele Valgevene krediidiasutustele ja nende Valgevene tütarettevõtjatele, kelle suhtes liit on juba kehtestanud piiravad meetmed. Lisaks on asjakohane lisada vabastused, mis on seotud liidu ja liikmesriikide või partnerriikide diplomaatiliste ja konsulaaresinduste tegevusega Valgevenes ning mis on seotud tehingutega, mida teevad Valgevenes elavad liikmesriigi kodanikud. Samuti on asjakohane lisada vabastus tehingutele, mis on rangelt vajalikud Valgevenes asuva vara võõrandamiseks või äritegevuse lõpetamiseks Valgevenes. Tuletatakse meelde, et liidu piiravad meetmed ei ole eksterritoriaalse toimega ega ole siduvad kolmandate riikide, sealhulgas Valgevene seaduste alusel asutatud ettevõtjatele. Seetõttu ei käsitata liikmesriigi õiguse alusel asutatud või moodustatud juriidiliste isikute, üksuste või asutuste ja nende kolmandates riikides asuvate tütarettevõtjate vahelisi tehinguid kõnealuse keelu rikkumisena, kaasa arvatud juhul, kui selliste tehingutega on seotud krediidi- või finantsasutused, kelle suhtes keeldu kohaldatakse. Otsuse 2012/642/ÜVJP artiklis 2y sätestatud vabastused ja erand ei piira liidu ettevõtjatele kehtestatud keeldu osutada nimetatud otsuse V lisas loetletud üksustele finantssõnumiteenuseid.

(8) Lisaks on asjakohane laiendada selliste kaupade loetelu, mis võivad aidata kaasa Valgevene sõjalisele ja tehnoloogilisele arengule või kaitse- ja julgeolekusektori arengule, kandes loetellu kaubad, mida Venemaa on kasutanud Ukraina-vastases agressioonisõjas, ning kaubad, mis aitavad kaasa Valgevene sõjaliste süsteemide arendamisele või tootmisele, sealhulgas suure siseenergiaga materjalide keemilised lähteained, tööpinkide varuosad, täiendavad programmjuhtimisega tööpingid ning raketikütuste keemilised komponendid.

(9) On asjakohane laiendada ka selliste kaupade loetelu, mille suhtes kehtivad ekspordipiirangud ja mis võivad aidata suurendada Valgevene tööstussuutlikkust, näiteks masinad, kemikaalid, mõningad metallid ja plastid. Selleks et minimeerida piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise ohtu, on samuti asjakohane laiendada selliste kaupade ja tehnoloogia loetelu, mille suhtes kohaldatakse läbi Valgevene territooriumi toimuva transiidi keeldu.

(10) Eeldusel et liikmesriigid austavad nõuetekohaselt oma kehtivaid rahvusvahelisi kohustusi, ei tohiks nad tunnustada ega täita ühtegi ettekirjutust, määrust, õiguskaitsemeedet, otsust, mille on teinud kohus, mis ei ole liikmesriigi kohus, ega muud kohtulahendit, vahekohtuotsust või haldusotsust, mis on tehtud menetluses, mis ei ole liikmesriigi menetlus, vastavalt investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlusele või sellest tulenevalt, seoses otsuse 2012/642/ÜVJP alusel kehtestatud meetmetega. Nõuete rahuldamata jätmist käsitleva sätte tulemuslikku rakendamist tuleks vahekohtuotsuste, kohtulahendite ja haldusotsuste tunnustamisel ja täitmisel käsitada liidu ja liikmesriikide avaliku poliitikana. Sellest tulenevalt tuleks käsitada liidu ja liikmesriikide avaliku poliitika rikkumisena liikmesriikide poolt sellise ettekirjutuse, määruse, õiguskaitsemeetme, otsuse, mille on teinud kohus, mis ei ole liikmesriigi kohus, või muu kohtulahendi, vahekohtuotsuse või haldusotsuse tunnustamist või täitmist, mis on tehtud menetluses, mis ei ole liikmesriigi menetlus vastavalt investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlusele või sellest tulenevalt ning mis võiks tuua kaasa mis tahes nõuete rahuldamise seoses otsuse 2012/642/ÜVJP alusel kehtestatud meetmetega. Kõnealune säte ei tohiks piirata liikmesriigi kohustust osaleda ja kaitsta ennast tema vastu algatatud menetlustes ja taotleda talle kulude hüvitamist võimaldava otsuse tunnustamist ja täitmist.

(11) Otsuse 2012/642/ÜVJP alusel kehtestatud meetmetega seotud nõuete rahuldamine, sealhulgas kohtuvälises menetluses, on liidus keelatud, ent on tõendeid, mis lubavad oletada, et Valgevene isikud, üksused või asutused või sellise Valgevene isiku, üksuse või asutuse kaudu või nimel tegutsevad või selliste isikute, üksuste või asutuste omandis või kontrolli all olevad isikud, üksused või asutused püüavad või võivad püüda väljaspool liitu kuritahtlikult algatada ja jätkata vaidluste lahendamise menetlust seoses otsuse 2012/642/ÜVJP alusel kehtestatud meetmetega või püüavad või võivad püüda saavutada sellise kuritarvitusliku vaidluste lahendamise menetluse kaudu tehtud vahekohtuotsuste tunnustamist või täitmist. Seepärast peab pädevatel asutustel või liidul, kui see on kohaldatav, olema võimalik nõuda liikmesriigi kohtus toimuvas menetluses kõnealustelt isikutelt, üksustelt või asutustelt ning sellistelt isikutelt, üksustelt ja asutustelt, kelle omandis või kontrolli all kõnealused isikud, üksused või asutused on, kõigi otsuse 2012/642/ÜVJP alusel kehtestatud meetmetega seotud investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamisest tulenevate kahjude hüvitamist, sealhulgas kohtukulud ja kulud, mille põhjustas asjaolu, et teine pool ei ole vahekohtuotsust täitnud, tingimusel et kasutatud on kõiki asjaomases jurisdiktsioonis kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid. Pädevad asutused peaksid nõudma sellise kahju hüvitamist vastavalt liidu õigusele ja rahvusvahelise tavaõiguse normidele.

(12) Kui liikmesriigi suhtes tehakse vahekohtuotsus investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetluses seoses otsuse 2012/642/ÜVJP alusel kehtestatud meetmetega, peaks ta esitama kõik kättesaadavad vastuväited selliste otsuste tunnustamise ja täitmise riigisiseses või rahvusvahelises menetluses. See hõlmab välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise 1958. aasta konventsiooni kohase vastuväite esitamist selle kohta, et otsuse tunnustamine või täitmine oleks vastuolus selle riigi avaliku poliitikaga, kus tunnustamist ja täitmist taotletakse.

(13) Tuleks laiendada *forum necessitatis*'e põhimõtte kohaldamist.

(14) Ühtlasi on asjakohane muuta II lisa pealkirja, et hõlmata kõik asjaomased sätted, milles osutatakse kõnealusele lisale.

(15) Teatavate meetmete rakendamiseks on vaja täiendavaid liidu meetmeid.

(16) Otsust 2012/642/ÜVJP tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Otsust 2012/642/ÜVJP muudetakse järgmiselt.

1) Lisatakse järgmine artikkel:

„*Artikkel 1aa*

1. Liitu on keelatud otse või kaudselt osta, importida või üle anda relvi ja igasuguseid nendega seotud materjale, sealhulgas tulirelvi ja laskemoona, sõjaväesõidukeid ja sõjalist varustust, poolsõjalist varustust ja eespool nimetatutele ette nähtud varuosi, kui need on pärit Valgevenest või neid eksporditakse Valgevenest.

2. Lõikes 1 sätestatud keelud ei mõjuta importi, ostmist ega üleandmist, mis on seotud:

a) selliste varuosade tarnimise ja teenuste osutamisega, mis on vajalikud liidus olemasolevate võimete säilitamise ja ohutuse seisukohast, või

b) enne 20. juulit 2025 sõlmitud lepingute või selliste lepingute täitmiseks vajalike lisalepingute täitmisega."

2) Artiklit 1b muudetakse järgmiselt.

a) lisatakse järgmised lõiked:

„3a. Lõigetes 1 ja 3 sätestatud keelde ei kohaldata CN-koodide 3204 11, 3204 12, 3204 13, 3204 14, 3204 15, 3204 16, 3204 17, 3204 18, 3204 19, 3204 20, 3506 10, 3506 91, 3907 10, 3907 21, 3907 30, 3907 50, 3907 61, 3907 69 ja 3907 99 alla kuuluvate kaupade müügi, tarnimise, üleandmise või ekspordi suhtes, mis on vajalik enne 20. juulit 2025 sõlmitud lepingute või nende lepingute täitmiseks vajalike lisalepingute täitmiseks kuni 21. oktoobrini 2025.

3b. Lõigetes 1 ja 3 sätestatud keelde ei kohaldata CN-koodi 9032 89 alla kuuluvate kaupade müügi, tarnimise, üleandmise või ekspordi suhtes, mis on vajalik enne 20. juulit 2025 sõlmitud lepingute või nende lepingute täitmiseks vajalike lisalepingute täitmiseks kuni 21. jaanuarini 2026.";

b) lõige 13 asendatakse järgmisega:

„13. Liikmesriikide pädevad asutused võivad anda tingimustel, mida nad peavad asjakohaseks, loa müüa, tarnida, üle anda või eksportida järgmisi kaupu või anda nendega seotud tehnilist või rahalist abi, olles eelnevalt kindlaks teinud, et sellised kaubad või nendega seotud tehnilise või rahalise abi andmine on vajalik füüsilistele isikutele Valgevenes isiklikuks kodumajapidamises kasutamiseks:

a) CN-koodi 8417 20 alla kuuluvad kaubad;

b) CN-koodide 7411 või 7412 alla kuuluvad vasest torud ja toruliitmikud, mille siseläbimõõt on kuni 50 mm;

c) CN-koodi 8414 60 alla kuuluvad kaubad;

d) CN-koodi 3916 20 alla kuuluvad kaubad, kui need on rangelt vajalikud PVC põrandakatete müügiks.“

3) Artiklit 2d muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine lõige:

„1aa. Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõikes 1 ja määruse (EL) 2021/821 artiklis 4 sätestatud kaudse ekspordi keelu kohaldamist, on vaja luba, et eksportida muusse kolmandasse riiki kui Valgevene sellist kaupa või tehnoloogiat, mis võib aidata kaasa Valgevene sõjalisele ja tehnoloogilisele arengule või kaitse- ja julgeolekusektori arengule, kui eksportija elu- või asukohaliikmesriigi pädev asutus on eksportijat teavitanud, et kõnealune kaup või tehnoloogia on või võib olla tervikuna või osaliselt ette nähtud mõnele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või asutusele Valgevenes või kasutamiseks Valgevenes.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„6a. Kui lõike 1aa kohaselt on nõutav luba, järgivad pädevad asutused määruse (EL) 2021/821 artiklis 4 sätestatud norme ja menetlusi, mida kohaldatakse *mutatis mutandis*.“

4) Artikkel 2n asendatakse järgmisega:

„*Artikkel 2n*

1. Lepingu või tehingu puhul, mille täitmist on otseselt või kaudselt, tervikuna või osaliselt mõjutanud käesoleva otsuse alusel kehtestatud meetmed, ei rahuldata ühtki nõuet, sealhulgas hüvitisnõuet ega muud samalaadset nõuet, nagu tasaarvestusnõue või tagatisnõue, eelkõige nõuet, mille eesmärk on mis tahes vormis võlakirja, tagatise või hüvitise, eelkõige finantstagatise või -hüvitise pikendamine või väljamaksmine, kui selle esitajaks on:

a) I lisas loetletud füüsiline või juriidiline isik, üksus või asutus;

b) artiklis 2h, 2i, 2j või 2y osutatud või II, III või V lisas loetletud füüsiline või juriidiline isik, üksus või asutus;

c) muu Valgevene isik, üksus või asutus, sealhulgas Valgevene valitsus;

d) isik, üksus või asutus, kes tegutseb käesoleva lõike punktis a, b või c osutatud isiku, üksuse või asutuse kaudu või tema nimel.

2. Liikmesriigis ei tunnustata, jõustata ega täideta ühtegi ettekirjutust, määrust, õiguskaitsemeedet, otsust, mille on teinud kohus, mis ei ole liikmesriigi kohus, ega muud kohtulahendit, vahekohtuotsust või haldusotsust, mis on tehtud liikmesriigi suhtes menetluses, mis ei ole liikmesriigi menetlus, vastavalt investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlusele või sellest tulenevalt ja mis võiks tuua kaasa mis tahes nõuete rahuldamise seoses käesoleva otsuse alusel kehtestatud meetmetega, kui neile tuginevad lõike 1 punktis a, b, c või d osutatud isikud, üksused või asutused või sellised isikud, üksused või asutused, kelle omandis või kontrolli all kõnealused isikud, üksused või asutused on.

3. Liikmesriigis ei tunnustata, jõustata ega täideta uurimise või muu menetluse käigus abitaotlust, karistust ega muud sanktsiooni, mis põhineb ettekirjutusel, määrusel, õiguskaitsemeetmel, otsusel, mille on teinud kohus, mis ei ole liikmesriigi kohus, või muul kohtulahendil, vahekohtuotsusel või haldusotsusel, mis on tehtud liikmesriigi suhtes menetluses, mis ei ole liikmesriigi menetlus, vastavalt investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetlusele või sellest tulenevalt seoses käesoleva otsuse alusel kehtestatud meetmetega, kui neile tuginevad lõike 1 punktis a, b, c või d osutatud isikud, üksused või asutused või sellised isikud, üksused või asutused, kelle omandis või kontrolli all kõnealused isikud, üksused või asutused on.

4. Igas nõude täitmise menetluses jääb kõnealuse nõude täitmist taotleva isiku kohustuseks tõendada, et nõude täitmine ei ole lõike 1 alusel keelatud.

5. Käesolev artikkel ei mõjuta lõikes 1 osutatud isikute, üksuste ja asutuste õigust nõuda kooskõlas käesoleva otsusega lepinguliste kohustuste täitmata jätmise seaduslikkuse kohtulikku kontrolli.“

5) Lisatakse järgmised artiklid:

„*Artikkel 2na*

Kohaldataval juhul võtab liikmesriik asjakohaseid meetmeid, et nõuda või tal on õigus nõuda liikmesriigi pädevas kohtus peetava kohtumenetluse kaudu sisse kogu otsene või kaudne kahju, sealhulgas kohtukulud, mis on sellele liikmesriigile tekkinud investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetluste tagajärjel, mis on liikmesriigi vastu algatatud seoses käesoleva otsuse alusel kehtestatud meetmetega. Liikmesriigil on kohaldataval juhul õigus nõuda sellise kahju hüvitamist artikli 2n lõike 1 punktis a, b, c või d osutatud isikutelt, üksustelt või asutustelt, kes algatasid investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise, sekkusid sellesse või osalesid selles või soovivad investori ja riigi vahelise vaidluse lahendamisega seotud vahekohtuotsuse, otsuse või kohtuotsuse täitmisele pööramist, ja isikutelt, üksustelt või asutustelt, kelle omandis või kontrolli all kõnealused isikud, üksused või asutused on.

Liidul on kohaldataval juhul õigus nõuda talle tekitatud kahju hüvitamist samadel tingimustel.

Artikkel 2nb

Liikmesriigid esitavad kõik kättesaadavad vastuväited, mis käsitlevad käesoleva otsuse alusel kehtestatud meetmetega seoses nende vastu investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise menetluses tehtud vahekohtuotsuste tunnustamist ja täitmist.“

6) Artiklit 2y muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Keelatud on otse või kaudselt teha mis tahes tehinguid V lisas loetletud juriidiliste isikute, üksuste või asutustega või Valgevenes asutatud juriidiliste isikute, üksuste või asutustega, kelle omandiõigusest kuulub otse või kaudselt rohkem kui 50 % V lisas loetletud üksusele.“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„1a. Lõike 1 kohaseid keelde ei kohaldata tehingutele:

a) mis on vajalikud liidu ja liikmesriikide või partnerriikide diplomaatiliste ja konsulaaresinduste, sealhulgas delegatsioonide, saatkondade ja missioonide, või rahvusvahelisest õigusest tuleneva puutumatusega kaitstud rahvusvaheliste organisatsioonide tegutsemiseks Valgevenes, või

b) mille on teinud liikmesriigi kodanikud, kes on ja olid juba enne 24. veebruari 2022 Valgevene elanikud.

1b. Erandina lõikest 1 võivad pädevad asutused tingimustel, mida nad peavad asjakohaseks, anda loa tehinguteks, mis on rangelt vajalikud Valgevenes asuva vara võõrandamiseks või äritegevuse lõpetamiseks Valgevenes.“

7) II lisa muudetakse vastavalt käesoleva otsuse lisale.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel, 18. juuli 2025

Nõukogu nimel

eesistuja

M. BJERRE

LISA

Otsuse 2012/642/ÜVJP II lisa pealkiri asendatakse järgmisega:

„*II LISA*

ARTIKLI 2c LÕIKES 7, ARTIKLI 2d LÕIKES 7 JA ARTIKLIS 2da OSUTATUD JURIIDILISTE ISIKUTE, ÜKSUSTE JA ASUTUSTE LOETELU“.